

Peltohavainnot kasvukunnon hoidon lähtökohtana

Jukka Rajala

Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti

29.3.2023

Esityksen sisältö

- Hyvän kasvukunnon ominaispiirteitä
- Ilmakuvat
- Yleishavainnot
- Maan pintakerros
- Ruokamultakerroksen rakenne
- Biologinen aktiivisuus
- Kuivatustila
- Pohjamaan rakenne
- Kasvukunnon parantaminen

Hyväkuntoinen savimaa

”Kukkamultaa”

Muruista
Kuohkeaa

Kuvat: Jukka Rajala

Hyvä veden imeytyminen
Hyvä veden varastoituminen
Hyvä kaasujen vaihto
Helppo juuriston kasvu
Hyvä ravinteiden saatavuus
Suotuisa pieneliötoiminnalle

Hyväkuntoinen hietamaa

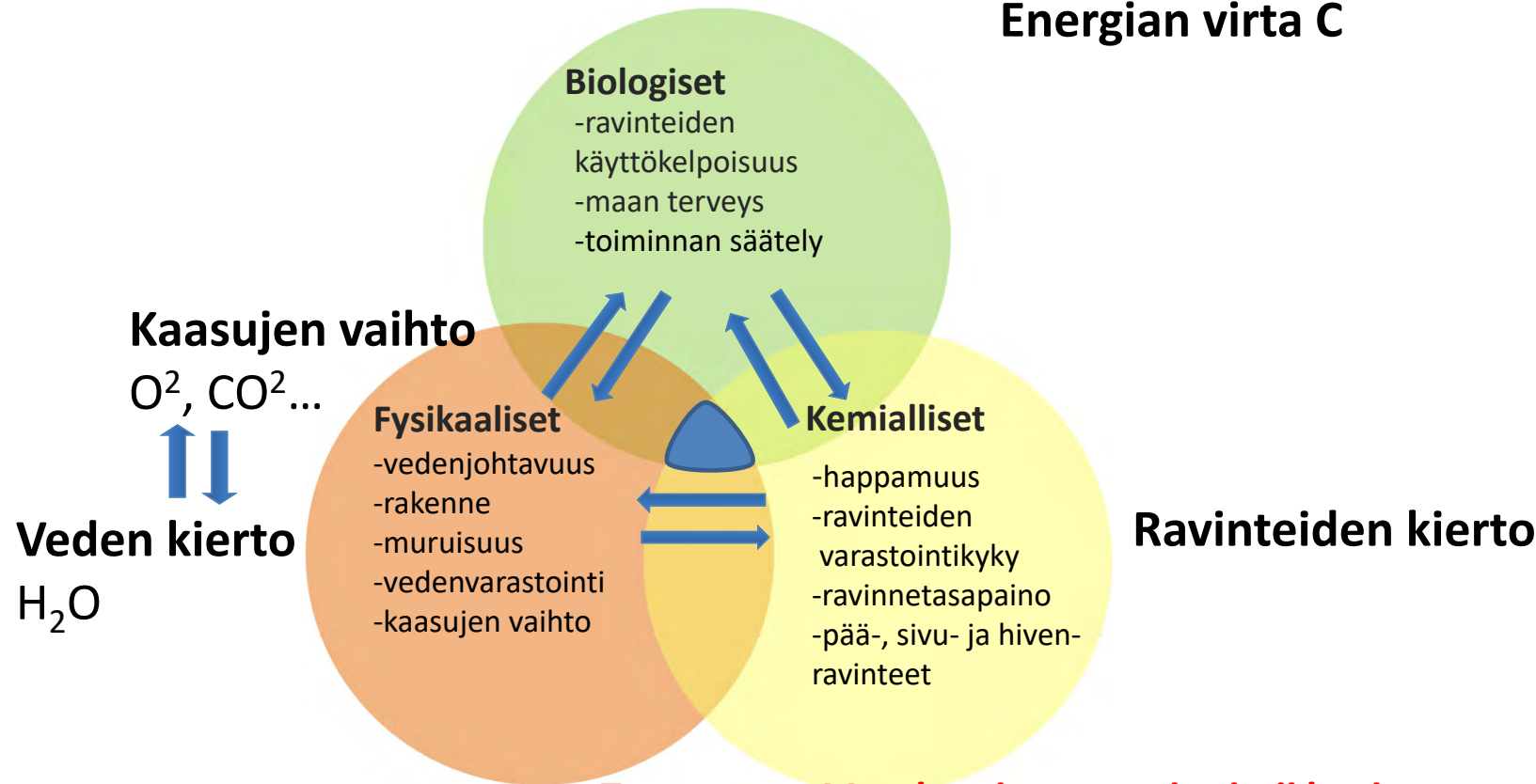

Kuva: Jukka Rajala

Maan kasvukunto on eri osatekijöiden toimintaa ja yhteispeliä

Energian virta C

Terve maa= Maa-kasvi-systeemi toimii hyvin

Kasvukunnon ja havainnoitavien tunnusmerkkien yhteys

	Toimintoja	Aistinvaraisia tunnusmerkkejä
Rakenne ja vesitalous	Ylimääräisen veden poistuminen, veden varastoituminen, kasvien kyky käyttää vettä	Murustuminen, väri, huokoisuus, kosteuden jakauma maaprofiilissa, pohjaveden pinnan korkeus
Ravinnekierto (sisältäen eloperäisen aineen kierron)	Kasvintähteiden hajoaminen, ravinteiden vapautuminen kasveille, kasvien kyky käyttää ravinteita	Murustuminen, lierojen määrä, kasvintähteet, juuriston kasvu, nystyröinti, maan tuoksu
Hiiliyhdisteiden muuntaminen	Kasvintähteiden hajoaminen, juurieritteiden runsas erittyminen, voimakas murustuminen, kasvuston suuri peittävyys kasvipeite	Murustuminen, juuristo, kasvipeitteisyys, maan tuoksu
Eliöyhteisö	Mahdollisten taudinaiheuttajien ja tuhoeliöiden säätely	Lierot, niveljalkaiset, murut, tuoksu

[Peltohavainnot – Aistinvarainen tarkastelu maan kasvukunnon mittarina. Mattila ym: HY Ruralia-instituutti. Raportteja 197. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305223/Raportteja197.pdf?sequence=4](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305223/Raportteja197.pdf?sequence=4)

Kuinka selvittää kasvukuntoa?

- **Fysikaalinen kasvukunto**
Ilmakuvat, Aistinvaraisesti MARA, Piikki, Penetrometri, Kuivatustilan määrittäminen, Pohjaveden korkeus (lapiokuopassa), Veden imeytyminen (pullotesti, kattilatesti), Tiivistymisriskilaskuri, Terranimo
- **Kemiallinen kasvukunto**
Viljavuustutkimus + hivenet + hehkutushäviö, NIR, KVK-laskuri
- **Biologinen kasvukunto**
Juurten kasvu; aistinvarainen arviointi
Lierot; lukumäärä lapionäytteessä, käytävät ruokamultakerroksessa ja pohjamaassa
Biologinen aktiivisuus; olkien ym. lahoamista havainnoiden, Typen vapautumisennuste
Murujen kestävyys; Pullotesti, Kuoppalevytesti, Paakkutesti, Teesihtitesti

Ilmakuvat

Vehnälohkot poutavuonna 2020

24.6.2020

Kevätvehnä
Kylvö 27.5.2020

Kevätvehnä
Kylvö 9.5.2020

Kasvussa/kuivuuden
kestävyydessä
iso ero
lohkojen välillä.

Lisätietoja:

<https://aoe.fi/#/materiaali/2056>

Google

Satelliittikuvia eri lohkoja

Yleishavainnot – Mitä ongelmia?

Kaura

Miksi pelto on raidallinen?

Ilmakuvat – Kopterikuva

Yleishavainnot

Yleishavaintoja maan kasvukunnosta

- Kuivumisen nopeus ja tasaisuus
- Muokkautuvuus
- Orastuminen ja sen tasaisuus
- Liettyminen ja kuorettuminen
- Pintavirtailu ja eroosio
- Painanteet, veden imeytyminen
- Poudan ja märkyyden arkuus
- Satotaso ja vaihtelu lohkon sisällä ja vuosien välillä

Mikä pellossa vikana?

Miksei pelto kasva kunnolla?

5x

Luomukaurapelto kesäkuun lopulla

Kuva: Jukka Rajala

Oikeita kysymyksiä?

Tuleeko laskuaukosta vettä?

Kaurapelto kesäkuun lopulla

Kuvat: Jukka Rajala

Oikeita kysymyksiä?

Tuleeko laskuaukosta **RIITTÄVÄSTI** vettä?

Kaurapelto kesäkuun lopulla

- Pohjavesi 30–40 cm maan pinnan alapuolella
- Kokooja oli miltei kokonaan juurten tukkima laskuaukon yläpuolelta

Kuvat: Jukka Rajala

Yleishavainnot

– Talvehtiminen, lammikot, kuivumiserot

Kuvat: Jukka Rajala

Linnut ja pölyäminen

Syötävää
löytyy

Kuva: Mikko Rahtola

Kasvuston väri

2	3	4	5
130-144-30	105-130-30	75-115-30	50-100-30

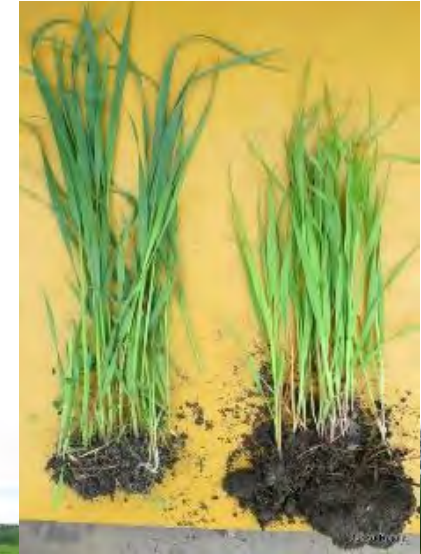
Kertoo

- kasvuston typpipitoisuudesta ja kunnosta
- kasvien typen otosta ja muidenkin ravinteiden otosta
- eri puutokset heikentävät kasvua ja seurauksena vaaleampi väri
- maan rakenne vaikuttaa ravinteiden ottoon ja typen vapautumiseen maasta

Heinäkuu 2017

Kevätvehnä 2022

100 cm

80 cm

Osassa peltoa vehnä kasvoi paremmin,
korsi noin 10–15 cm pitempi. Miksi?

Miten oras kasvaa? – Ruis

Hyvä kasvu varjoisassa laidassa

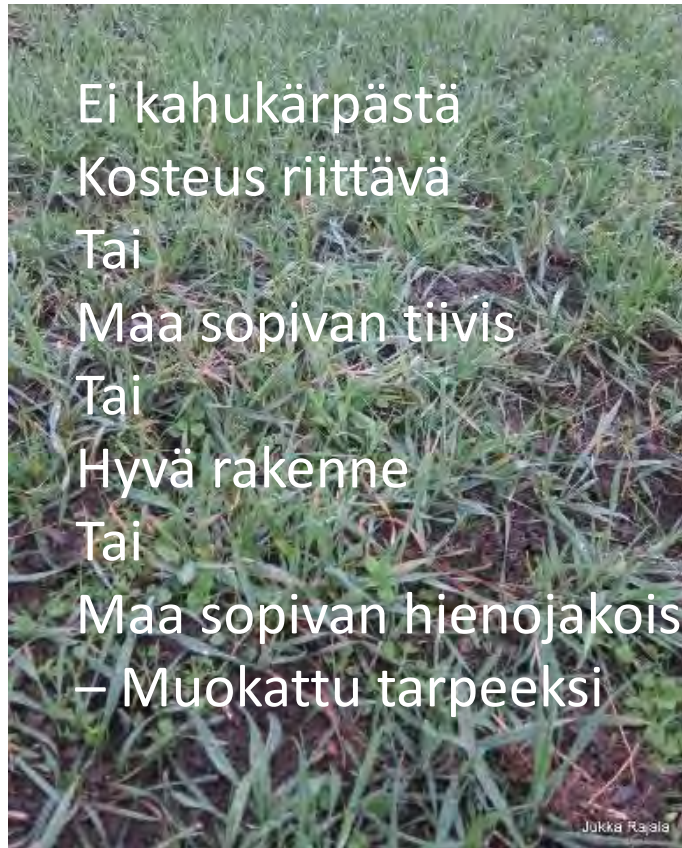

Raidallinen kasvu avoimella pellon osalla

Kasvustohavaintoja

– Rakenne ja vastustuskyky

Kasvuston tiheyden määrittäminen

- Orita rivissä vaaksan matkalla
Kasvuston tiheys = Oraiden määrä kpl / (riviväli m x vaaksan mitta m) kpl/m²
= 15 kpl / (0,125 m x 0,24 m) = 500 kpl/m²
- 12,5 cm rivivälillä laske oraiden määrä 0,8 m matkalla
Kasvustiheys kpl/m² = kasvien lukumäärä x 10
- 15 cm rivivälillä laske oraiden määrä 0,67 m matkalla
Kasvustiheys kpl/m² = kasvien lukumäärä x 10
- Hajakylvöissä aseta esim. 25 x 25 cm kehikko kasvuston juurelle
→ Leikkaa kasvit kehikon sisältä → laske kpl → x 16 = kpl/m² ja punnitse
- Canopeo-sovelluksella kuvat kasvustosta samoilta paikoilta
→ Vertaa omien havaintojen tuloksia sovelluksen tuloksiin
<https://play.google.com/store/apps/details?id=okstate.edu.canopeo>
https://www.youtube.com/watch?v=C-Ealz8BJY&list=PLQR4TnM0tYJD-sinpxi_wF3MpmQELCcw&index=5

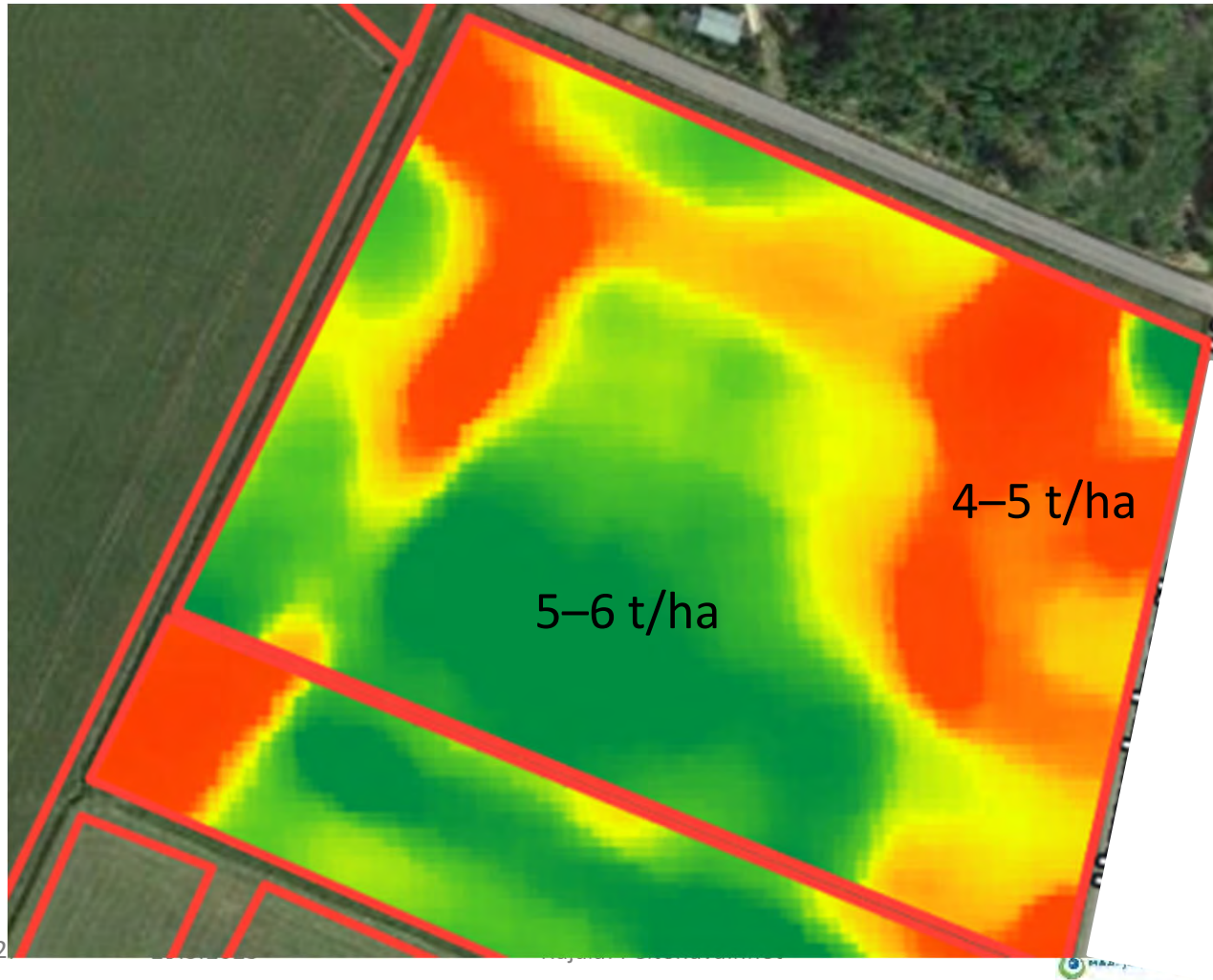
OSMO
OSAAMISTA MAAN KASVUKUNNON HOITOON
MAANEUVO

Miten kasvoi?

Satokartoitus; Satovaihteluita – Miksi?

Kevätvehnä

*Sytä satovaihteluihin on syytä etsiä maasta.

*Mitä eroja on niissä maan ominaisuuksissa, jotka vaikuttavat satoon?

*Kun ne selviävät, voidaan suunnitella korjaavia toimia.

Veden imeytyminen ja murujen vedenkestävyys

Sadekuuro vs. veden virtaus

- Vesi ei imeydy maahan
- Maa liettynyt

Valtaosa 10 mm
ukkoskuurosta
pintavirtailuna

Kuvat: Jukka Rajala

Veden imeytyminen ja pintamaan rakenne

Ylin 3 cm kerroksen rakenne ratkaiseva

→ Maan pintaa suojattava (kariketta ja/tai kasvipeitettä lisää)

→ Mururakennetta vahvistettava

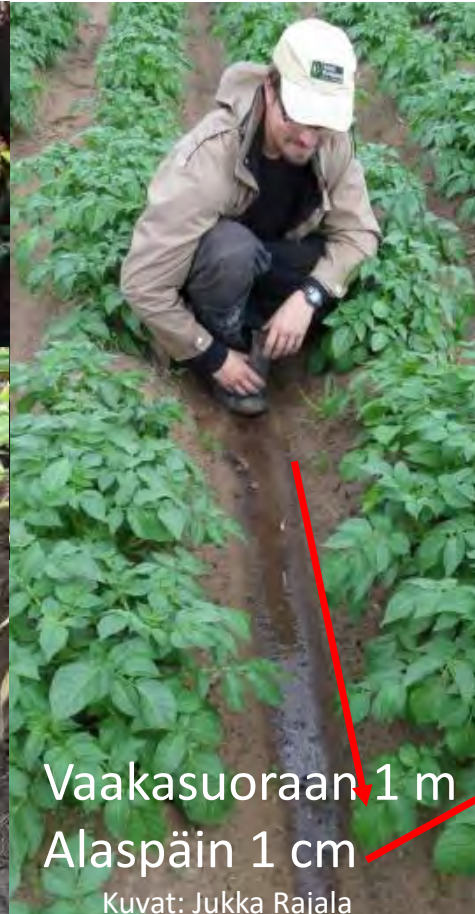
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298966/Raportteja191.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Veden imeytyminen

Menetelmä

Mihin meni? Kuinka paljon? Kuinka nopeasti?

Huokoisia muruja

Isoja ja pieniä huokosia runsaasti
→ **Pesusienimäinen** rakenne

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298966/Raportteja191.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tiiviitä muruja – monisärmiöitä

Huokosia vähän
→ **Sepelimäinen** rakenne

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298966/Raportteja191.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Murujen rakenne

- Sopiva murukoko 2–7 mm
- Ovatko murut pyöreähköjä, huokoisia, pesusienimäisiä?
Vai
- Terävasärmäisiä, sileäpintaisia, tiiviitä?
→ Suuri ero maan aktiivisen pinta-alan koossa – veden ja ravinteiden varastoitumisessa
→ Paljonko pinta-alaa on
  - Juurten tavoitettavissa?
  - Pieneliöstön käytössä?
→ Montako hehtaaria pinta-alaa on aktiivikäytössä?

7 mm

3x6 mm

Rakenne ja aktiivipinta-ala

- Jos 1 m² peltomaata on läpeensä tiivistynyt, sen ja ilmakehän välinen raja on 1 m². Halkeilu ja murustuminen lisäävät pinta-ala seuraavasti:
- 10 cm kuution muotoisia paakkuja on 20 cm ruokamultakerroksessa
200 kpl x 0,56 m² per paakku = 12 m²
- 3 cm kokkare = 39 m²
- 1 cm suurmuru = 120 m²
- 3 mm muru = 400 m² (murut tiiviitä kuutioita)
- Oletus: jokaisessa 3 mm murussa on 25 kpl 0,3 mm huokoskanavia, jolloin pinta-alaa on neliöllä lisää 524 m² eli yhteensä 924 m².
- Hyvärakenteisessa maassa on vähintään **tuhatkertaisesti** pinta-alaa verrattuna erittäin tiiviiseen maahan!
- Hyvien murujen pinta ja huokoskanavat ovat myös epätasaisia, joka edelleen lisää murujen aktiivista pinta-alaa.

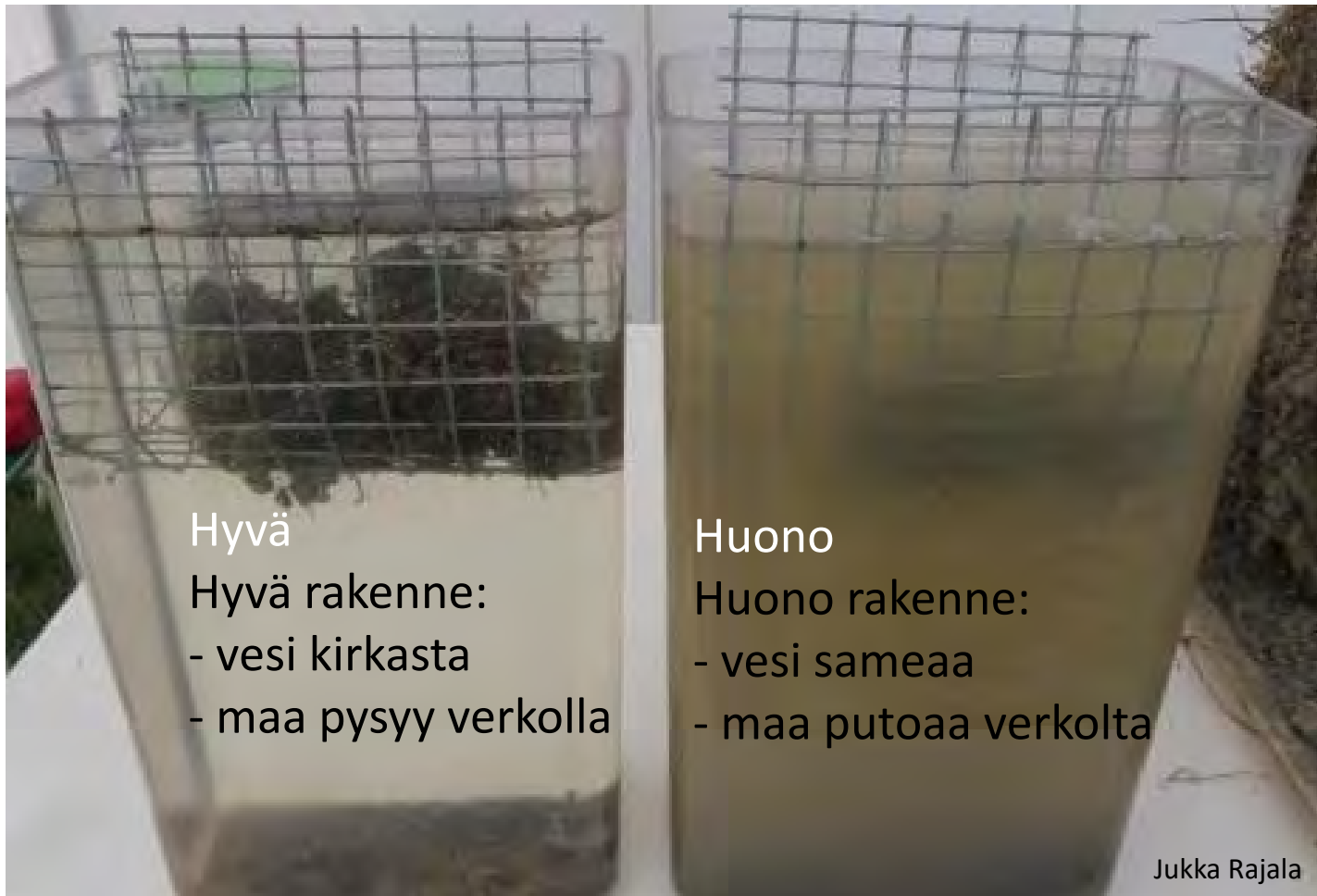
Paakkujen/murujen vedenkesto

Paakkutesti

Näytteiden
vedenkestävyydessä
suuri ero

→ Viljelytekniikalla
suuri vaikutus

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298966/Raportteja191.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Murujen vedenkestävyys

Kuoppalevymenetelmällä selville

Kuvat: Jaana Ravander

Pullotesti: 1–3 murua
vesipulloon

Kuoppalevytesti

10–15 murua

lokerikkoon

ja vettä päälle,

odota 1 min,

kopauta vähän,

odota 1 min

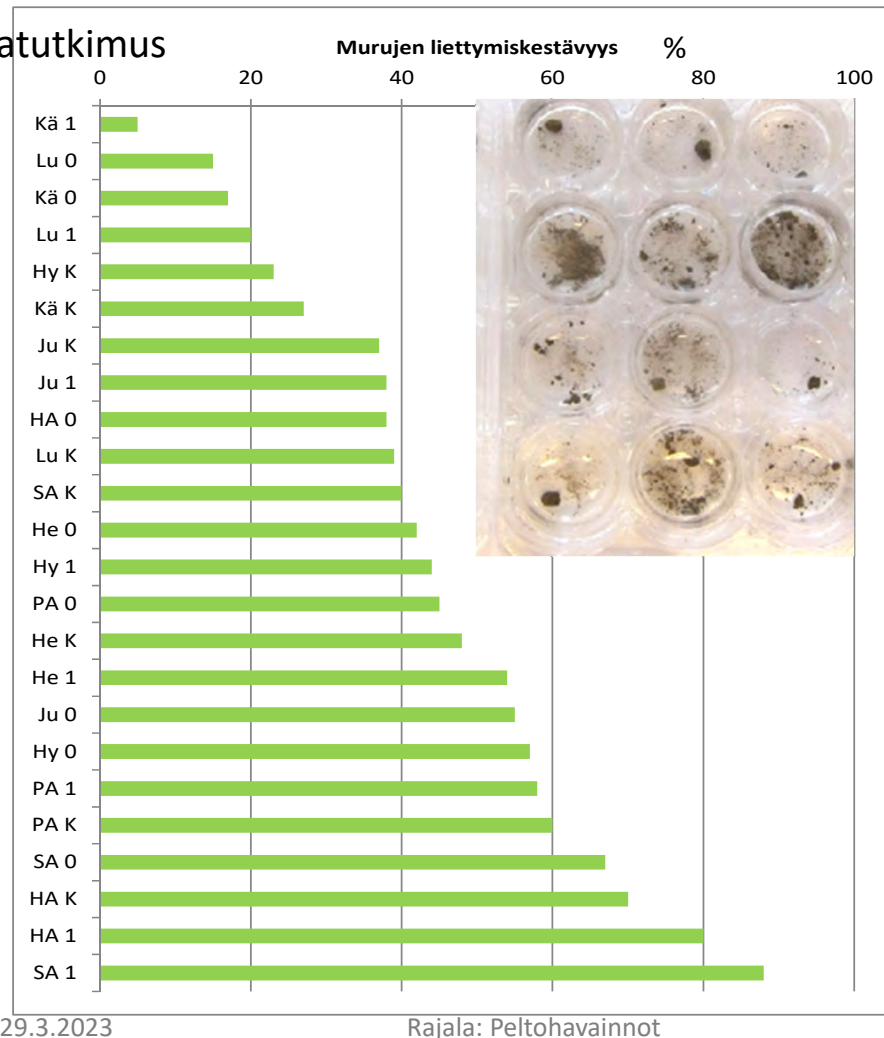
<https://aoe.fi/#/materiaali/1136>

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298966/Raportteja191.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Murujen vedenkestävyys

OSMO-tilatutkimus

- Suurempia kestävyyskatsauksia savimailla, mutta myös karkeilla mailla
- Suuret erot peltojen välillä
- Osalla huonorakenteisia peltoja vain vahvimmat murut jäljellä?

Murukestävyys kasvukunnon mittarina

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298966/Raportteja191.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

[Mattila & Rajala, 2017. Mistä ja miten tunnistaa maan hyvän kasvukunnon? HY Ruralia. Raportteja 171.](#)

Maan rakenteen havainnointi

Maan rakenteen havainnointi; Miten?

- Piikillä/penetrometrillä
  - nopea painella/löytää eroja, ulottuu syvälle
  - tulkinta haasteellista, ei tunnista kaikkea, kosteus vaikuttaa tuloksiin
- Lapiolla
  - Ensin painellen poikittain ajosuuntaan vähintään yhden työleveyden leveydeltä → Löytyykö eroja?
  - Kaivamalla useampia kuoppia ja tarkastelemalla ruokamultakerroksen maaprofiilin rakennetta ja pohjamaan yläosan rakennetta → MARA
- Muita havaintoja tekemällä mm. muokkautuvuus

Hyvärakenteinen savimaa

”Kukkamultaa”

Muruista
Kuohkeaa

Kuvat: Jukka Rajala

- Hyvä veden imeytyminen
- Hyvä veden varastoituminen
- Hyvä kaasujen vaihto
- Helppo juuriston kasvu
- Hyvä ravinteiden saatavuus
- Suotuisa pieneliötoiminnalle

Eroja maan rakenteessa – Savimaat

Hyvärakenteinen hietamoreeni

Kuva: Jukka Rajala

Eroja maan rakenteessa – HHieta

Kuvat: Jukka Rajala

Lapio avuksi – MARA

MAan RAKenteen aistinvarainen arviointi

Kuoppia lohkolle 4–5 kpl
- syvyys n. 40 cm

- Hyvin ja huonosti kasvavien kohtien vertailu
- Raiteiden ja välien vertailu
- Salaojien kohtien ja välien vertailu

...ja niin edelleen

MARA-lapioanalyysi

- Kerroksellisuus
  - Eri kerrosten paksuudet
- Rakenteen määrittäminen
  - 5-portainen asteikko + mallikuvat
- Vertailu esimerkkikuviin ja kuvauksiin
  - Kovuus/Murenevuus
  - Muruisuus
  - Kokkareiden ja paakkujen koko, muoto ja hajoamisherkkyys

Työohje: <https://aoe.fi/#/materiaali/2073>

MARA-kortti: <https://aoe.fi/#/materiaali/1126>

Rakenne- luokka	Murujen ja kokkareiden muoto ja koko	Huokoisuus ja juuret	Näyte murtamisen jälkeen: eri maita	Näyte murtamisen jälkeen: sama maa, eri muokkaus	Määrittävä, tunnistettava piirre	Luonnollisten murujen tai rikottujen kokkareiden (noin 1,5 cm) ulkomuoto
Luokka 5 Mureneva Kokkareet hyvin helppo murustaa sormin	Pääosin < 6 mm murtamisen jälkeen	Erittäin huokoista Juuria kasvaa tasaisesti kauttaaltaan			 Muruja	 1 cm Maa murenee muruiksi näytettä käsiteltäessä. Suuremmat kokkareet koostuvat pienemmistä, huokoisista muruista ja pienistä kokkareista, joita juuret pitävät kasassa.
Luokka 4 Tiivistymätön Kokkareet on helppo murustaa yhdellä kädellä	Sekoitus huokoisia, pyöreitä muruja ja kokkareita, kooltaan 2 mm–7 cm. Ei tiiviitä kokkareita tai paakkuja.	Suurin osa kokkareista on huokoisia. Juuria kasvaa tasaisesti kauttaaltaan			 Kokkareet erittäin huokoisia	 1 cm Kokkareet ovat pyöreitä, murenevät helposti ja ovat pääosin huokoisia.
Luokka 3 Kilinteä Suurin osa kokkareista murtuu yhdellä kädellä	Sekoitus huokoisia muruja ja kokkareita, kooltaan 2 mm–10 cm; alle 30% kokkareista < 1 cm. Seassa voi olla tiiviitä ja kulmikkaita muruja ja kokkareita.	Isoja huokosia ja halkeamia. Huokosia ja juuria myös kokkareiden sisällä.			 Kokkareissa niukasti huokosia	 1 cm Kokkareet on kohtalaisen helppo murentaa osiin. Muruissa on joitakin näkyviä huokosia ja ne ovat pyöreähköjä. Juuristoa kasvanut murujen ja kokkareiden läpi.
Luokka 2 Tiivis Kokkareita on vaikea murttaa yhdellä kädellä	Pääosin suuria paakkuja > 10 cm, kulmikkaita ja tiiviitä, mahdollisesti myös liuskemaisia, alle 30% kokkareista < 7 cm.	Vähän isoja huokosia ja halkeamia. Juuria vain isoissa huokosissa/halkeami- ssa ja kokkareiden ympäristä.			 Selviä reikiä	 1 cm Kokkareet ovat murennettavissa, kun maa on kosteaa. Kokkareet hajoavat kulmikkaiksi ja terävasärmäisiksi, ja niissä on halkeamia.
Luokka 1 Erittäin tiivis Maata on vaikea murttaa	Pääosin > 10 cm, jokunen < 7 cm, kulmikkaita ja tiiviitä kokkareita.	Mahdollisesti jokunen iso huokonen/halke- ama. Hapettomuut- ta. Juuria vain halkeamissa, jos lainkaan.			 Siniharmaa väri.	 1 cm Kokkareet ovat murennettavissa maan ollessa kosteaa, mutta se vaatii voimaa. Huokosia tai halkeamia ei yleensä ole havaittavissa.

OSMO
OSAAMISTA MAAN KASVUKUNNON HOITOON
MAANEUVO

Maan
rakenteen
viljavuus-
luokat
MARA

[MARA-kortti](https://aoe.fi/#/materiaali/1126)

<https://aoe.fi/#/materiaali/1126>

[Mattila ym. Peltohavaintoja. 2019. HY Ruralia. Raportteja 197.](#)

Maakappaleiden luokittelu

Rakeiden läpimitta (mm)	Murututkimus	Aistinvarainen tarkastelu	Maalajiteluokittelu
<0,2 mm	Mikroaggregaatti	Pöly	Karkea hieta
0,2–2 mm		Hajonneet murut	Hiekka
2–6 mm	Makroaggregaatti	Muru, monisärmiö	Hieno sora
6–20 mm		Pienet kokkareet	Karkea sora
20–60 mm		Isot kokkareet	Pienet kivet
60–200 mm		Paakut	Kivet
200–600 mm		Lohkareet	Lohkareet

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298966/Raportteja191.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

MARA-luokkien kuvauksia

Näytteenotto	Hyvä–Tyydyttävä 5–4–3	Huononlainen–Huono 2–1
Näytteenotto	Helppo	Työläs
Murujen ja kokkareiden muoto ja koko	Muruja ja pieniä kokkareita	Suuria, kulmikkaita, tiiviitä muruja ja kokkareita
Juuret	Tiheä, tasainen, suora, normaalipaksuisia, syvä	Harva, epätasainen, mutkitteleva, paksuuntunut, matala
Kaasujen vaihto	Hyvä kaasujen vaihto	Hapettomia taskuja tai kerroksia, väri siniharmaa tai ruosteinen
Murustuvuus	Pehmeitä, helposti mureneva, valtaosin 2–7 mm muruiksi ja < 2 cm pyöreäheikköiksi kokkareiksi	Kovia, vaikeasti murennettavia, paakkuja ja isoja kokkareita, jopa lohkkareita, teräviä särmeisiä kuutiomaisia tai liuskeisia

[MARA-kortti https://aoe.fi/#/materiaali/1126](https://aoe.fi/#/materiaali/1126)

Kerroksellisuus

Suorakylvö + lautasmuokkaus

29.3.2023

Rajala: Peltohavainnot

Kyntö

Kerroksellisuus

Kuva: Jukka Rajala

Kuvat Jukka Rajala

Kuva: Jukka Rajala

Kokkareiden muoto ja tiiviys

Huokoinen kokkare
→ Mureneva rakenne

Tiivis sileäpintainen kokkare
→ Tiivis rakenne

Kuvat Jukka Rajala

Kokkareiden muoto ja tiiviys

Maan väri

- Sinertävä väri => hapettomuutta

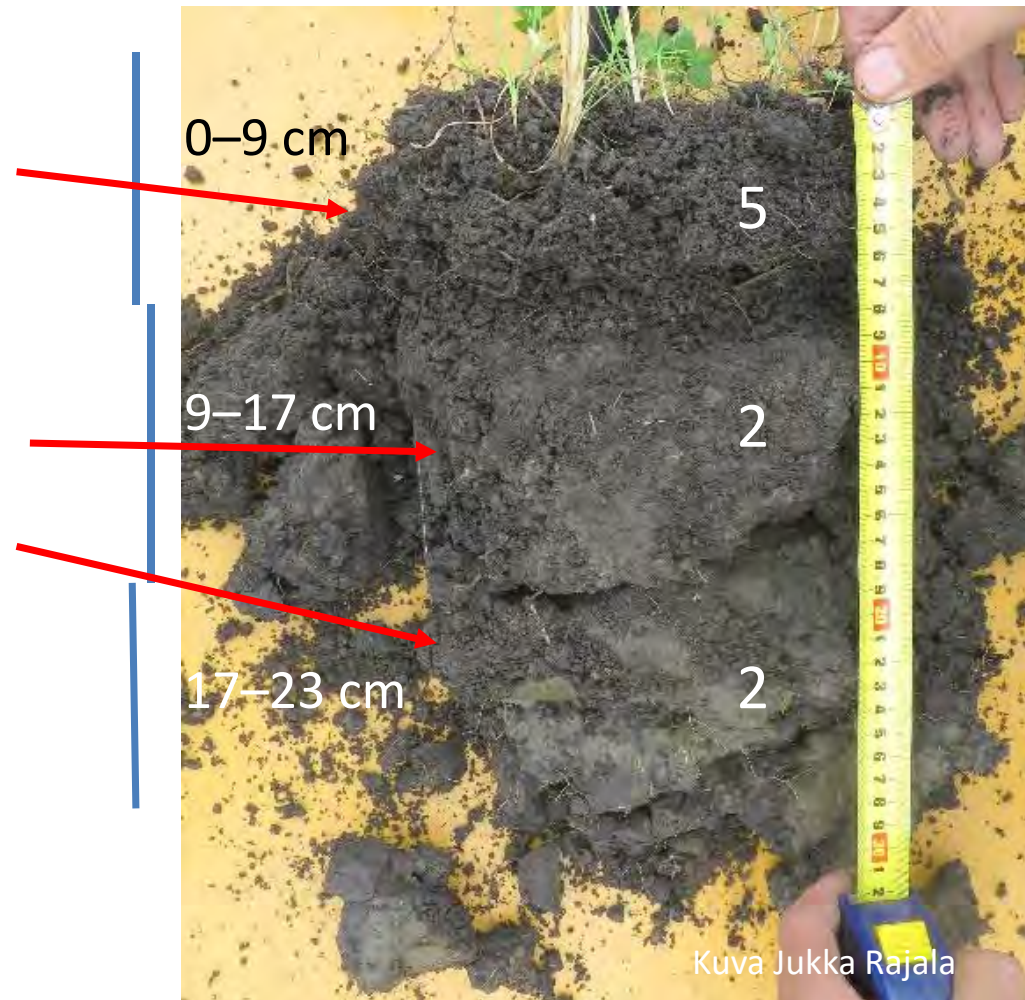
Sinertävä kerros ruokamultakerroksen puolivälissä

MARA – Luokitus

- Muruinen, hyvä rakenne 5
- Tiivis rakenne 2
- Tiivis rakenne 2

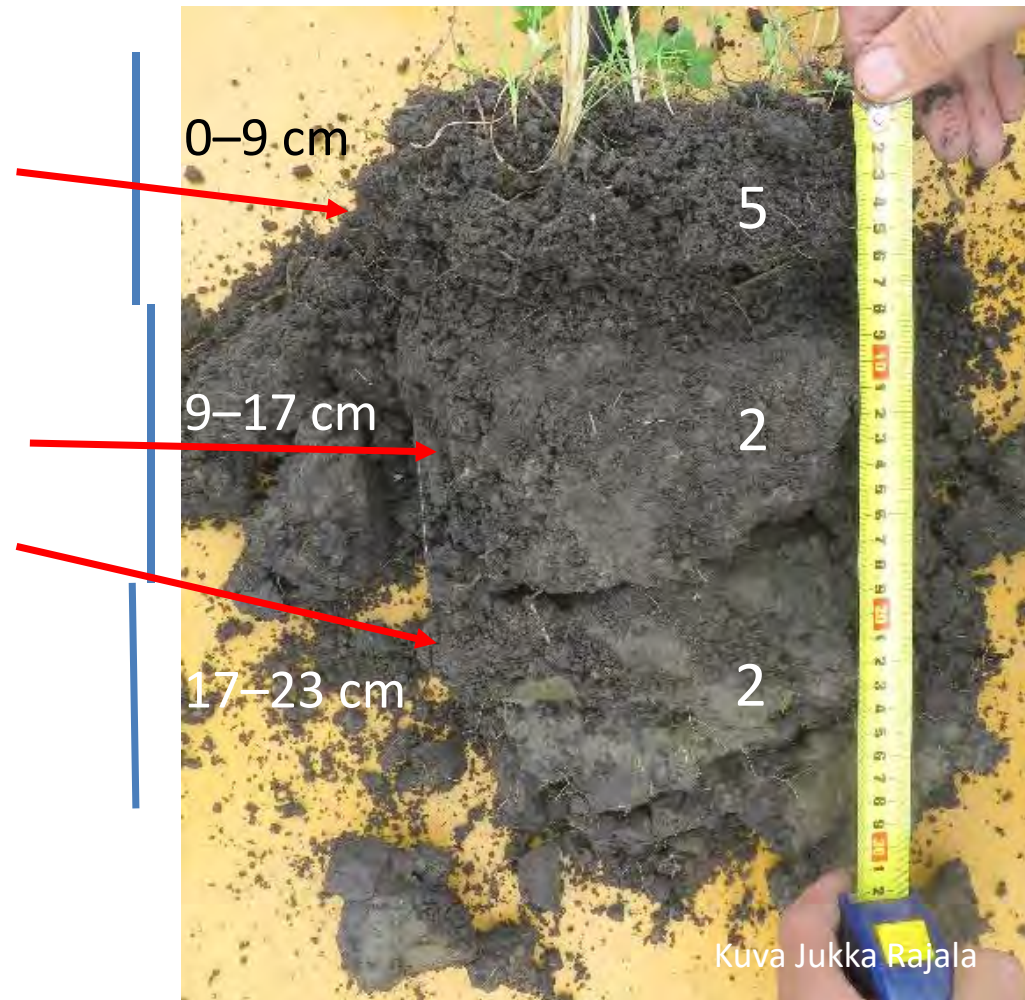
Cm	Luokka	Cm x Luokka

MARA – Luokitus

- Muruinen, hyvä rakenne 5
- Tiivis rakenne 2
- Tiivis rakenne 2

Cm	Luokka	Cm x Luokka
9	5	45
8	2	16
6	2	12
23	3,2	73

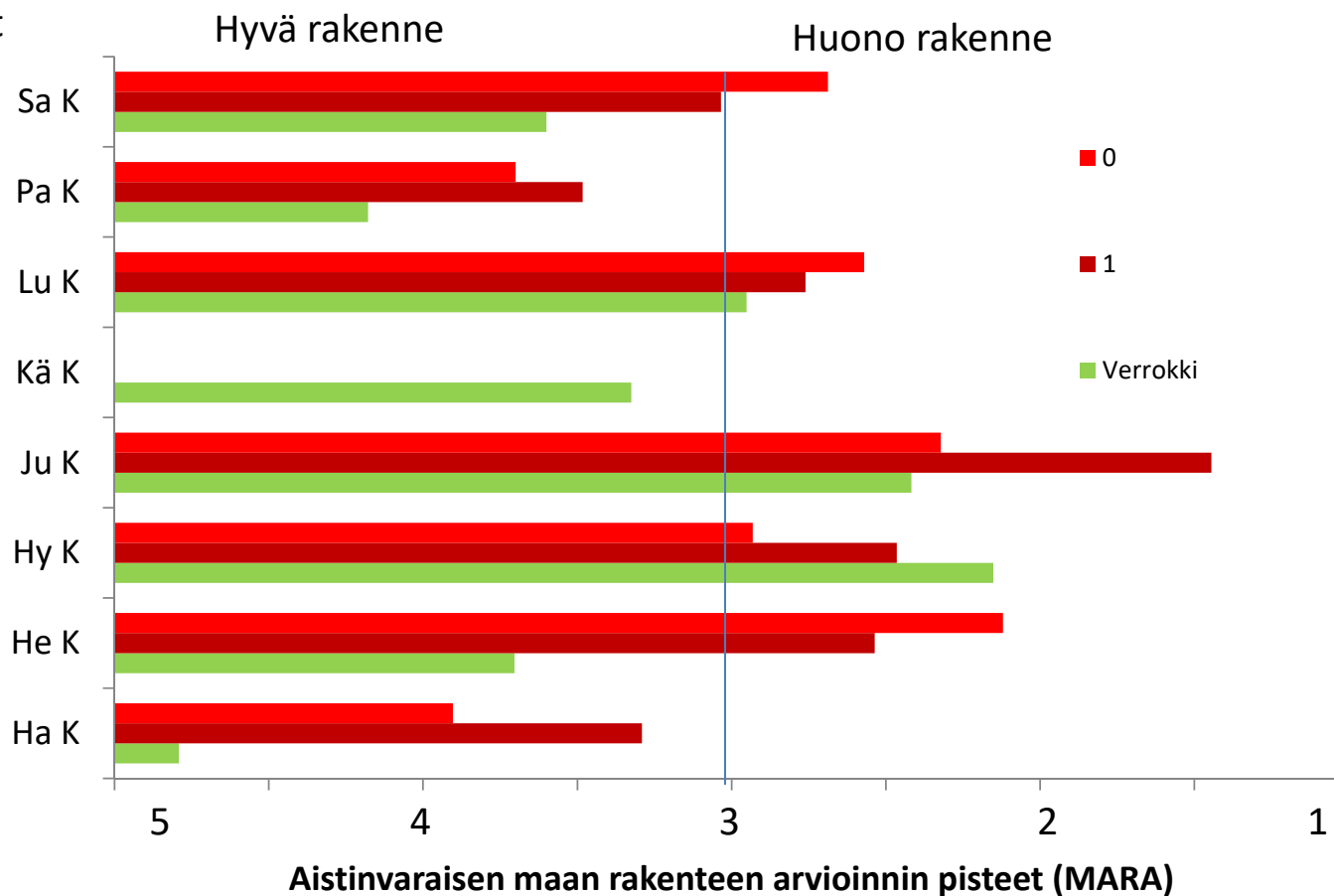

Maan rakenteessa selviä eroja lohkojen välillä

OSMO-Lohkot

Juuristojen havainnointi

Mitä havaintoja juuristoista?

- Tuuheus ja tasaisuus
Kasvaako juuria myös paakkujen sisällä?
- Kasvaako suoraan? Mutkitellen?
- Kasvaako pääjuuri suoraan vai haaroittuuko tietyssä kohdassa runsaasti tai kääntyykö vaakasuoraan?
- Onko juurten paksuus normaali?
- Onko maahiukkasia tarttunut juuriin?
- Kasvun runsaus pohjamaahan ja syvyys?
- Palkokasveilla nystyröiden määrä, sijoittuminen?

Juurten runsaus ja sijainti

Juuria
vähän ja
vain
halkeamissa

Kuva: Jukka Rajala

Kuva: Jukka Rajala

Juuria
runsaasti
ja
tasaisesti

Juuriston tuuheus

Pohjamaan pinta

Hyvin kehittynyt
mailasen juuristo pohjamaassa
→ Rakenne riittävä

Kuva: Jukka Rajala

Ruokamultakerroksen alapinta

Harva ohran juuristo
→ Rakenne tiivis

Kuva: Jukka Rajala

Juurten sijainti paakuissa

Havaintoja rakenteesta ja juuriston kasvusta

Rakenne kesällä 2019, Lohko Rp
- Lohkareinen
- Mailasen juuristolla vaikeuksia kasvaa pohjamaahan

Maan ja juuriston hyvä yhteys

Maamuruja tarttunut juuriin. Juurikarvat ja juurieritteet.

Juurten kasvu

Hyvin kehittynyt
härkäpavun juuri
→ Rakenne riittävä

Kuva: Jukka Rajala

Kuva: Jukka Rajala

Heikosti kehittyneitä
härkäpavun juuria
→ Rakenne tiivis

Mailasen juuristo kasvanut hyvin – Biomuokkaus

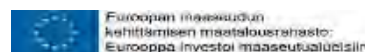
3. v. nurmi

- Maahan jää pystysuuntaisia juurikanavia
  - Tehokas biologinen muokkaus
  - Maan läpäisevyys hyvä

29.3.2023

Rajala: Peltohavainnot

Biomuokkaus

Ruokonadan juuria

- 2018–2019 kunnostusnurmessa

Ruokonadan juuret kasvoivat aitosavimaalla salaojasyvyyteen kuivana kesänä 2018.

Mutta hiesuinen kerros pohjamaassa **esti** juurten kasvun osalla lohkoa.

Vain savimaa halkeilee kuivuessa.
Juurten syvyys

Nystyröityminen

Nystyröitä vain
kylvömuokkauskerroksessa

Nystyröitä harvakseltaan
myös syvemmällä

Nystyröitä laajalti juuristossa

Hyvän juuriston kasvun merkitys

- Hyvin kasvava ja laaja juuristo pystyy ottamaan ravinteita maasta paremmin
- Syvä juuristo ottaa vettä ja ravinteita pohjamaasta
  - Lisää poudankestävyyttä
  - Vähentää lannoitustarvetta

Syvälle kasvava juuristo lisää poudankestävyyttä

Kuva: Jukka Rajala

Kuva: Jukka Rajala

Salaojien kohdalla apila 20 cm korkeampaa kuin salaojien välissä poutavuonna 2018

2016: Ruisvirna+Kipsi+Syysviljan kylvö

2017: Syysvehnä

HY 1 4.7.2017

+ Jankkuroitu

4000 kg

Jukka Rajala

HY 0 4.7.2017

Ei jankkuroitu

2000 kg

Kuvat Ju

Maanparannuksen vaikutus kuivana vuonna 2018, HY

OSMO-tilatutkimus

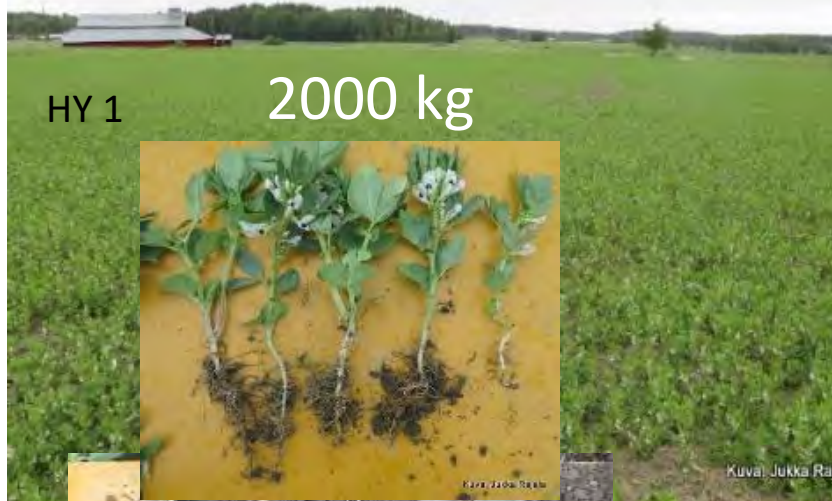
Verranne

HY 1

2000 kg

HY 0

1600 kg

Rakenne heikentyi
syksyllä 2017 ja
varhaiskevällä 2018
märkyymisen takia.
Lohkojen välillä eroja
rakenteessa ja kasvussa.

2016
Viherlannoitus
Kipsi
Jankkurointi

Olkien paalausraiteet 1,5 bar tiivistyivät
ja vedenläpäisykyky hävisi
– samoin apila ja nurmiheinät

Puimurin raiteet eivät tiivistyneet 0,5 bar

Syksy 2019

Kuopat kuivuivat
nopeasti
sateen jälkeen

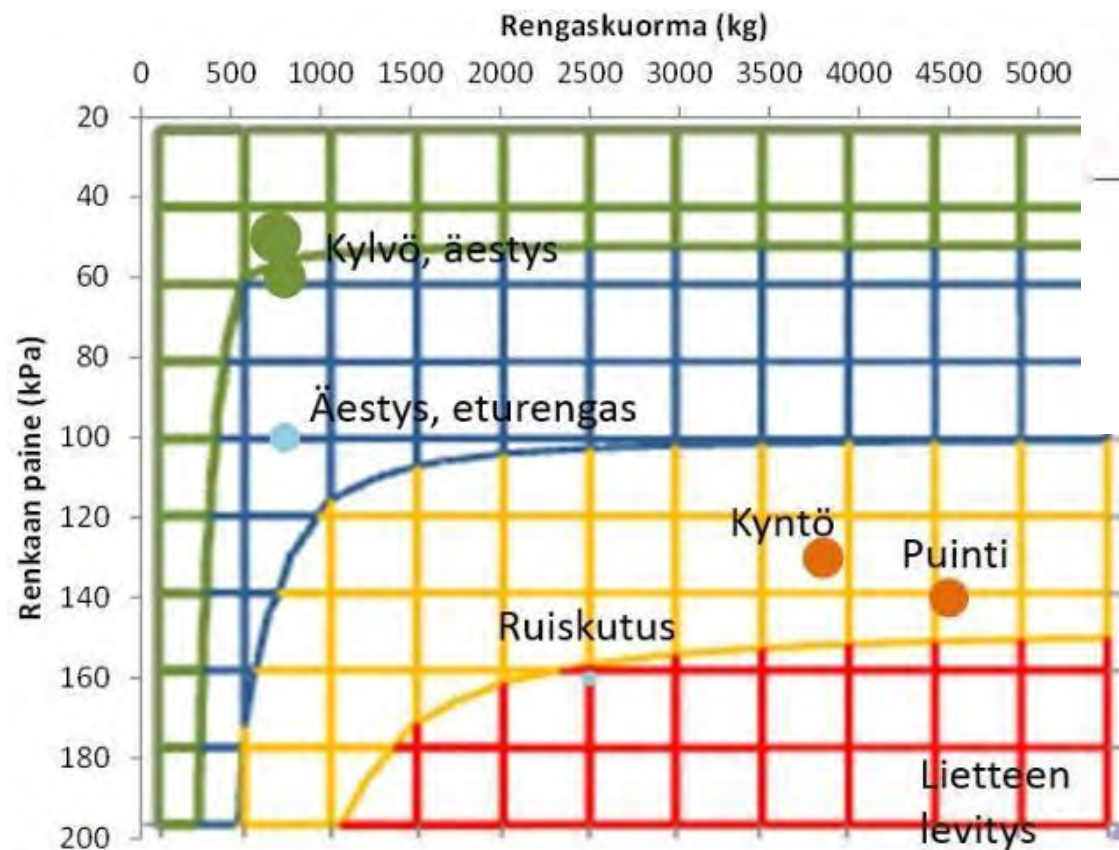
Rajala: Peltohavainnot

Vettä kuopissa
syyskuulta
toukokuun
alkuun asti

Entä rengaspaineet? – Kartoita Tiivistymisriskit

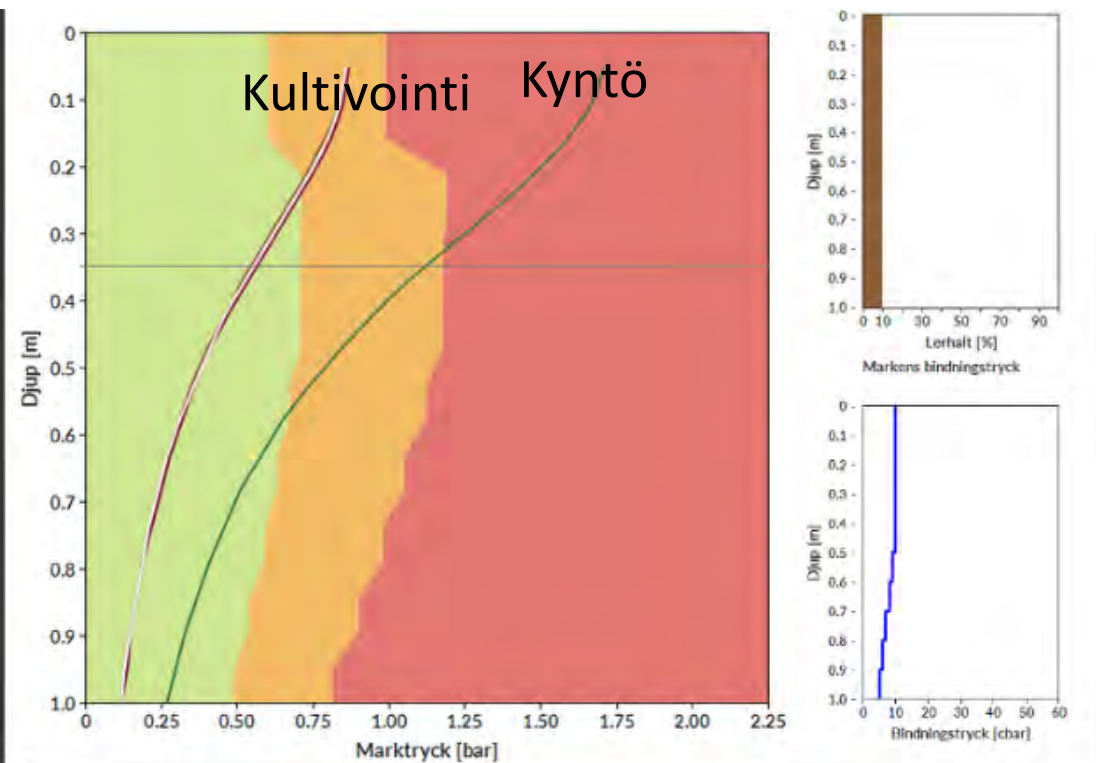

Tiivistymisriskilaskuri

<https://www.helsinki.fi/fi/beta/ruralia-instituutti/laskurit-maan-tiivistymisriskien-maarittamiseen>

www.maan-kasvukunto.fi > Tutkimusraportit ja Työkalut

Maan kuormitus vs. maan kantavuus shsHHt

Paripyörillä kuormitus pienenee oleellisesti.

Tiivistymisriskit vähäisiä varsinkin pohjamaassa.

Työkalu:

<https://se.terranimio.world/>

Käyttöohje:

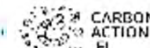
<https://www.helsinki.fi/assets/drupal/2021-12/Terranimio%202021%20k%C3%A4ytt%C3%B6ohjeet%20suomeksi.pdf>

[Terranimio%202021%20k%C3%A4ytt%C3%B6ohjeet%20suomeksi.pdf](https://www.helsinki.fi/assets/drupal/2021-12/Terranimio%202021%20k%C3%A4ytt%C3%B6ohjeet%20suomeksi.pdf)

330 hk traktor	Färgdiagram	Tillverkare Däckbeteckning	Däckdimension	Hjullast Tryck [bar]
Vänster framhjul		Michelin XeoBib	600/60R38	1980 kg 0.4 bar
Höger framhjul		Mitas AC 65	600/65R38	1980 kg 0.4 bar
Vänster bakhjul		Michelin XeoBib	600/60R38	4025 kg 1 bar
Höger bakhjul		Michelin XeoBib	600/60R38	2010 kg 0.4 bar
Höger mittre bakhjul 75		Michelin XeoBib	600/60R38	2005 kg 0.4 bar

29.3.2023

Rajala: Peltohavainnot

Biologinen aktiivisuus

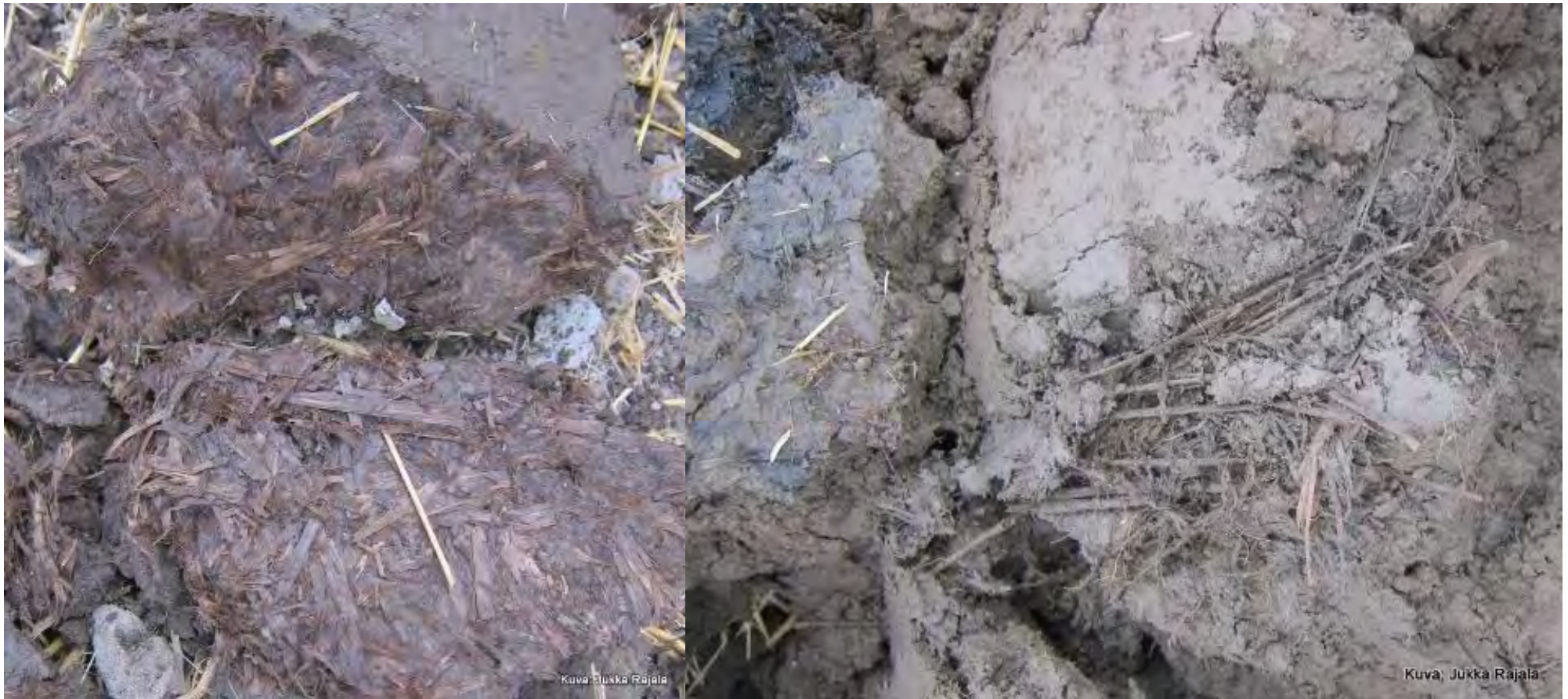

Biologisen aktiivisuuden havainnointi

- Olkien ym. lahoaminen
- Lierohavainnot; Määrä ja käytävät
- Murustuminen ja murujen kestävyys
- Maamurujen tarttuminen juurten pinnalle
- Palkokasveilla nystyröitymisen runsaus ja tasaisuus (Huom. Lannoitus vaikuttaa myös)
- Typen vapautuminen; Typen vapautumisennuste

Satojätteiden lahoaminen

Lierojen esiintyminen

Lapiollisessa maata
lieroja kpl

Hyvä = 4–

Tyydyttävä = 2–3

Huono = 0–1

Lierokanavat

- Pohjamaan yläosassa
- Paakuissa

Mururakenne ja juuriston kasvu

Kuva: Jukka Rajala

Kuva: Jukka Rajala

Kuivatustilan ja läpäisevyyden selvittäminen

Kuivatustilan havainnointi

- Kasvustoja tarkkaillen; Onko epätasaisuutta? Miksi?
- Pohjaveden korkeuden seuranta
  - Lapiokuopista
  - Kattilatesti kertoo läpäisevyydestä
- Virtaaman mittaus laskuaukosta
- Juurten kasvu pohjamaahan
- Kaivurikuopista
- Kuivatustila riippuu
  - Ruokamultakerroksen rakenteesta
  - Pohjamaan rakenteesta

Heinäkuu 2017

Kesäkuun sademäärä 120 mm 4 x 30 mm

Kaura

Jukka Rajala

Perunapelto – Mikä vikana?

Miksi tämä pelto kasvaa hyvin?

Miksi tämä pelto kasvaa huonosti?

Lohkolla märkä alue
Läpäisevyys huono

Miksi? 5x

Maa ei läpäise vettä riittävästi

Miksi?

Pellolla notkelma

Miksi?

Ojamaat levitetty päisteelle

Maa ei läpäise vettä riittävästi

Miksi?

Maa tiivistynyt

Miksi?

Ajettu liian märällä maalla

Miksi?

Tämä lohkonosa ei kuivu samanaikaisesti muun pellon kanssa

Läpäisevyys – Lapiokuopat

Seuraa pohjaveden korkeutta.
Kaiva pellon eri kohtiin
40–50 cm syvyisiä kuoppia.
Seuraa veden korkeutta.

Kuivaan aikaan
- Kaada kuoppaan vettä
tai
- Tee Kattilatesti pohjamaassa

Kuivatus kuntoon -raportti. 171.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229450/Raportteja171.pdf?sequence=1>

→ Jos kuoppaan tulee vettä, niin läpäisevyys on riittämätön

Pohjaveden korkeuden vaihtelut – Seuranta lapiokuopista

Heinäkuu 2017

Kuopat 40–50 cm

Seuraa veden korkeutta
märkinä aikoina:

- kesällä
- syksyllä
- leutoina talvina
- keväällä peltojen kuivuminen

Kuva: Jukka Rajala

Lapiokuopat 13.2.2020

Veden korkeus Kuoppa 5, n. 15 cm

Kuoppa 4, n. 25 cm

Kaivurikuoppamenetelmä

- Kaivurilla reilusti salaojasyvyyttä syvempi kaivanto (kuten salaojituksessa imuojan aloituskuoppa)
- Arvioidaan maaprofiilin
  - kerroksellisuutta
  - rakennetta, halkeamia ja tiiviyyttä
  - juurten kasvua

Katso video <https://youtube.com/watch?v=SwawujRsZgw>

<https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/opetus/maan-kasvukunto/video-maan-rakenteen-ja-vedenlapaisykyvyn-arviointi>

Kaivurikuoppahavainnot

Kerroksellinen pohjamaa

Kerroksellinen

Tiivis kerros 1 cm paksu
60 cm syvällä

Tiivis pohjamaa

Kuvat: Jukka Rajala

Tiivistynyt maa

Kuvat: Jukka Rajala

Tiivis pohjamaa

<https://aoe.fi/#/embed/1153/fi%22%20width>

Mailasen juuristo kasvanut hyvin – Biomuokkaus

3. v. nurmi

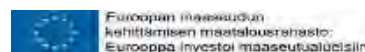
- Maahan jää pystysuuntaisia juurikanavia
→ Tehokas biologinen muokkaus
→ Maan **läpäisevyys** hyvä seuraavina vuosina

Kuvat: Jukka Rajala

29.3.2023

Rajala: Peltohavainnot

Salaojaston virtaaman mittaus

– Mitoitus 1 l/sek/ha

Pieneen virtaamaan
syynä usein
maan tiiviys
→ Lämpäisevyys
huono

Onnistuu vain osasta ojastoja.

Maksimivirtaamat heti sateen jälkeen, kun maa on läpeensä märkää

Suuret lohko-kohtaiset vaihtelut → Kertoo maan läpäisevyydestä

Kuivatuksen viljavuusluokat

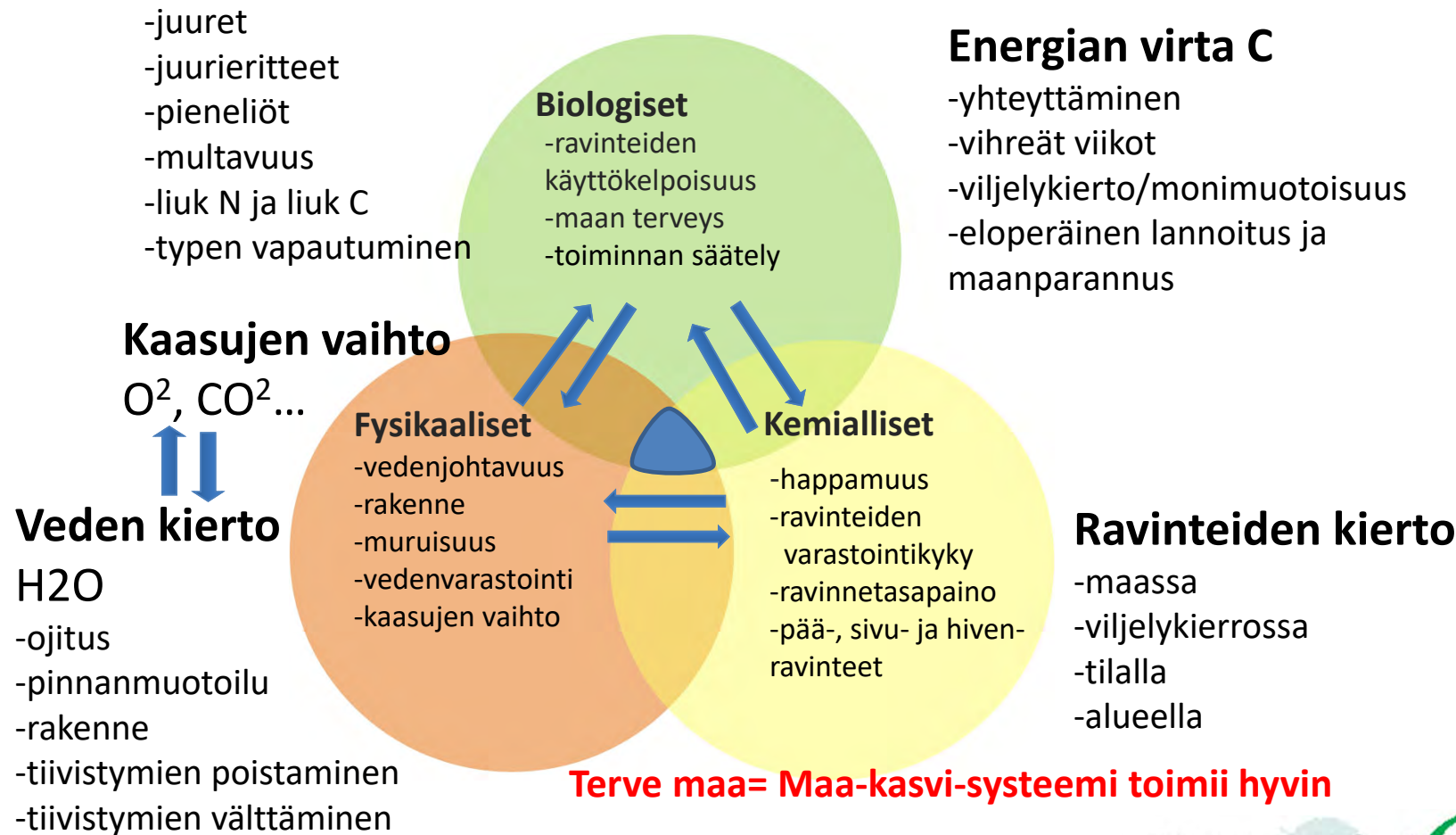

	Huono	Välttävä	Tyydyttävä	Hyvä
Pohjaveden pinta	Ruokamultakerros vettyy yli 2 kertaa vuodessa	Käy ruokamultakerroksessa 1–2 päivää vuodessa	Ei nouse koskaan 35 cm lähemmäs pellon pintaa	Ei nouse koskaan 60 cm lähemmäs pellon pintaa
Veden läpäisy	Rankkasateen jälkeen useita päiviä vettä näkyvissä	Lätäköt pellolla katoavat alle vuorokaudessa	Lätäköt pellolla katoavat muutamassa tunnissa sateen jälkeen	Rankkasateet eivät nosta veden pintaa pellolla
Veden imeytyminen	Pintaan kaadettu vesi virtaa sivusuuntaan yli 50 cm	Pintaan kaadettu vesi virtaa alle 50 cm	Pintaan kaadettu vesi virtaa alle 20 cm	Pellon pintaan kaadettu vesi imeytyy pienelle alalle ja koko ruokamultakerrokseen
Salaojavalunta	2 mm/vrk	4 mm/vrk	8,6 mm/vrk	15 mm/vrk

[Mattila ym. Kuivatus kuntoon peltolohko kerrallaan. 2019 HY Ruralia. Raportti 195.](#)

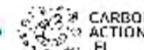

Maan kasvukunto on eri osatekijöiden toimintaa ja yhteispeliä

29.3.2023

Rajala: Peltohavainnot

Kasvukunto- pyramidi

Biologia

Hyvä kasvu
Vihreät viikot
Viljelykierto

Juurten kasvu
Multavuus Biol. aktiivisuus
N, P-kierto

Murustuminen, nystyröityminen,
lierot, eloperäisen aineen hajoaminen

Kemia

pH, Ca, Mg, Ca/Mg K, S, B, Mn,
Zn, Cu

Fysiikka

Rakenne

Mururakenne Liettymisalttius
Läpäisevyys

Kuivatus

Pinnanmuodot Salaojat
Valtaojat Reunaojat

Yhteenveto

1. Selvitä pellon kunto – Mitä puutteita?
2. Kysele – oikeita kysymyksiä
3. Kartoita kunnostusvaihtoehtoja
4. Priorisoi ja suunnittele pitkäjänteisesti
5. Toteuta 3–5 korjaustoimenpidettä / vuosi
6. Seuraa – onko suunta oikea?
7. Toimi pitkäjänteisesti

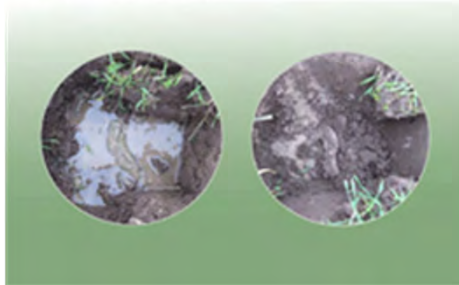
<https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/koulutus/maan-kasvukunto/>

> Tutkimusraportit, työkalut, esimerkit ym.

RAPORTTEJA 171

**MISTÄ JA MITEN TUNNISTAA
MAAN HYVÄN KASVUKUNNON?**
HAVAINTOJA KAHDEKSALTA TILALTA VARSINAIS-
SUOMESTA, Satakunnasta ja Etelä-Pohjanmaalta
TUOMAS J. MATTILA JA JUUKA RAJALA

RAPORTTEJA 175

**MITEN VÄLTÄN MAAN
HAITALLISEN TIIVISTYMISEN
MAATALOUSRENKaidEN AVULLA?**
TUOMAS J. MATTILA JA JUUKA RAJALA

RAPORTTEJA 178

**KATIONINVAIHTOKAPASITEETIN
MÄÄRITYS JA KÄYTTÖ
VILJÄVYYSANALYYSIN TULKINNASSA**
TUOMAS J. MATTILA JA JUUKA RAJALA

RAPORTTEJA 195

**KUIVATUS KUNTOON
PELTOLOHKO KERRALLAAN**
TUOMAS J. MATTILA, JUUKA RAJALA JA HEIKKI AJOSENPÄÄ

RAPORTTEJA 197

**PELTOHAVAINTOJA – AISTINVARAINEN
TARKASTELU MAAN KASVUKUNNON MITTARINA**
TUOMAS J. MATTILA, JUUKA RAJALA JA RITVA MYNTTINEN

RAPORTTEJA 191

**MURUKESTÄVYYS MAAN
KASVUKUNNON MITTARINA**
JAANA RAVANDER, TUOMAS J. MATTILA JA JUUKA RAJALA

Lisätietoja

- Työohje kuivatustilanteen kartoitukseen
<https://aoe.fi/#/materiaali/2089>
- Työkaluja kuivatustilan kartoitukseen
<https://aoe.fi/#/embed/1784/fi%22%20width>
- Tietokortit Kuivatus
<https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/opetus/maan-kasvukunto/tietokortit-hyvat-kaytannot-maan-kasvukunnon-hoitoon#fysikaalinen-viljavuus--title>
- Ojaston kunnan havainnointi -Tietokortti
<https://aoe.fi/#/embed/1125/fi%22%20width>
- Murukestävyyden määrittäminen kuoppalevytestillä -Tietokortti
<https://aoe.fi/#/embed/1136/fi%22%20width>

Lisätietoja

OSMO-tietokortit

<https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/opetus/maan-kasvukunto/tietokortit-hyvät-kaytannot-maan-kasvukunnon-hoitoon>

Tilaesimerkit

<https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/opetus/maan-kasvukunto#section-102827>

OSMO-raportit

- Peltohavainnot – Aistinvarainen tarkastelu maan kasvukunnon mittarina – [Tiivistelmä](#) ja [pdf](#)
- Kuivatus kuntoon peltolohko kerrallaan – [Tiivistelmä](#) ja [pdf](#)
- Murukestävyys maan kasvukunnon mittarina – [Tiivistelmä](#) ja [pdf](#)
- Kationinvaihtokapasiteetin määrittäminen monipuolistaa viljavuustutkimuksen hyödyntämistä – [Tiivistelmä](#) ja [pdf](#)
- Miten vältän maan haitallisen tiivistymisen maatalousrenkaiden avulla? – [Tiivistelmä](#) ja [pdf](#)
- Mistä ja miten tunnistaa maan hyvän kasvukunnon? – [Tiivistelmä](#) ja [pdf](#)

Diaesitykset

<https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/opetus/maan-kasvukunto#section-102852>

Kiitos!

<https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/opetus/maan-kasvukunto/>